

GIURISPRUDENZA CANONICA

TRIBUNALE SUPREMO DELLA SEGNATURA APOSTOLICA

SUPREMUM TRIBUNAL SIGNATURAE APOSTOLICAE — QUEBECEN -
Suppressionis Consociationis - Plenaria - Decr. 20 aprile 1991 - Em.mo Card. Gantin,
Ponente.

I. — FACTI SPECIES. — 1. — Consociatio A.M., a D.na X. fundata, canonicè erecta est die 10 martii 1975 ab Em.mo Cardinali Y. Archiepiscopo Quebecensi. Cum autem decursu temporis vias periculosas seu non omnino orthodoxas aggressa esse videretur, monita est a novo Archiepiscopo, Em.mo Cardinali Louis-Albert Vachon. Ei Congregatio pro Doctrina Fidei iam mense aprili 1986, ad rem respondit: « que la *Notification* de la Congrégation pour la Doctrine de la Foi en date du 25 mai 1974 ... relative aux présumées apparitions et révélations de la « Dame de tous les Peuples » d'Amsterdam, n'a pas été rapportée ou modifiée, et par conséquent qu'elle conserve toute sa valeur ». Praefata Congregatio dein die 27 februarii 1987 haec cum Em.mo Cardinali communicavit: « Après avoir étudié les écrits dif-

fusés par l'A.M., cette Congrégation tient à vous faire savoir qu'elle prend acte des deux Notes (du 4 juillet et du 15 novembre 1986) publiés par Votre Eminence au sujet des livres de M.B. ... et des doctrines gravement erronées qu'ils contiennent. Elle approuve ces mises en garde et les confirme, vous laissant toute latitude de prendre les mesures que vous estimerez nécessaires, sans exclure la possibilité de supprimer l'Association "ad normam iuris"... » Eadem Consociatio tandem, cum eius moderatores recusavissent, intra tempus praescriptum, subscribere documentum paratum ab Em.mo Archiepiscopo, decreto eiusdem diei 4 maii 1987 suppressa est.

Petitione revocationis huius decisionis ab Archiepiscopo reiecta et recursu hierarchico interposito, Pontificium Consilium pro Laicis, eandem decisionem decreto diei 25 martii 1988 ratam habuit, has adducens rationes: « L'analyse du dossier et des questions concernant l'A.M. qui en sont à l'origine, a conduit à la conclusion que les fondements et les principes doctrinaux sur lesquels reposent les statuts, les enseignements et les activités de l'A.M. ne sont pas conformes aux enseignements de l'Eglise et que le but de l'A.M. ne correspondent donc pas aux buts des associations de fidèles prévus par le code de droit canonique (can. 298 ss.) ».

2. — Recurrit dein praedicta Consociatio ad hoc Supremum Tribunal, quod in Congressu, die 17 martii 1989 coram Em.mo Cardinali Praefecto habito, decrevit: « recursus non esse admittendum ad disceptationem utpote manifeste carentem fundamento ». Patronus autem partis recurrentis, adversus hoc decretum, eidem die 6 iunii 1989 notificatum, instantia diei 10 iunii 1989 provocavit ad Collegium Em.morum Cardinalium Iudicum.

3. In ordine ad hunc recursum definiendum decrevit Exc.mus huius Signaturae Apostolicae Secretarius die 12 iunii 1989, inter alia: « 1. Adv.to B. assignatur terminus peremptorius viginti dierum ad complendum recursum...; 2. Voto dein exquisito a promotore Iustitiae deputato, quaestio deferetur Patribus Cardinalibus... ».

Cl.mus Adv.tus tunc, instantia diei 19 augusti 1989, quaestionem incidentem proposuit apud Em.mum Cardinalem Praefectum, petens nempe ut, antequam quaestio deferretur Patribus Cardinalibus, secum communicarentur novum memoriale patroni partis adversae una cum novo voto pro rei veritate, data insuper facultate eisdem replicandi. Instante cl.mo B. die 10 ianuarii 1990 et audito circa hanc quaestionem incidentem patrono Publicae Administrationis, statutum est eandem quaestionem tractatum iri in Congressu diei 1 martii 1990, interveniente Rev.mo Promotore Iustitiae deputato.

Pervenit dein die 21 februarii 1990 ulterior instantia Adv.ti B. petens ut, antequam de quaestione incidenti in Congressu disceptaretur, sibi notificarentur responsio Adv.ti Publicae Administrationis et votum pro rei veritate ad eandem questionem incidentem quod attinet.

Ad rem, in Congressu, die 1 martii 1990 coram Em.mo Cardinali Praefecto habito, motivis expressis, hoc decretum latum est: « a) Instantia diei 19 augusti 1989 reicitur, utpote fundamento carens; b) Ulterior instantia diei 21 februarii 1990 a limine reicitur ob evidentem defectum cuiuscumque fundamenti; c) instantiae, de quibus supra, una cum hoc decreto actis Patribus Cardinalibus transmittendis adnectuntur... ».

Non acquievit cl.mus B., qui adversus praefatum decretum Congressus, scilicet diei 1 martii 1990, instantia diei 15 martii 1990 apud Collegium Em.morum Iudicum querelam nullitatis proposuit, et subordinate eiusdem decreti revocationem petit.

Idem Advocatus tandem die 19 augusti 1990 iterum exhibuit instantiam diei 19 augusti anni praecedentis, perinde ac si ad rem nondum haberetur decisio Congressus diei 1 martii 1990 et eiusdem Advocati provocatio ad Collegium Em.morum Cardinalium.

4. — Definitio causae etiam retardata est ob alias instantias Patroni recurrentis circa assertam possibilitatem controversiam pacifice componendi. Apparuit vero has instantias serio fundamento carere.

Animadvertendum denique manet cl.mum B. parti recurrenti erroneam notiam dedisse de effectu suspensivo recursus pendens, qui in caso tantummodo in devolutivo et minime in suspensivo erat.

5. Attendo quod logice primum de quaestione incidenti videndum est, haec dubia examinanda sunt:

- a) an constet de nullitate decreti Congressus diei 1 martii 1990;
- b) et quatenus negative, an confirmandum sit idem decretum.

Recursum adversus decretum ab Em.mo Archiepiscopo Quebecensi die 4 maii 1987 latum et a Pontificio Consilio pro Laicis die 25 martii 1988 confirmatum, non admittitur ad disceptationem coram Em.mis Patribus Cardinalibus, utpote manifeste carens fundamento.

II. De impugnationibus adversus decretum congressus diei 1 martii 1990.

6. — Si fit recursus ad Collegium adversus decretum reiectionis in Congressu latum, quaestio — iuxta constantem huius Signaturae Apostolicae Sectionis Alterius praxim — ad Collegium defertur in statu quo inveniebatur ante Congressum, additis dumtaxat recurso et replicatione Promotoris Iustitiae. Censet vero Patronus recurrentis hanc praxim laedere ius defensionis, eo quod excludit in casu ulteriorem discussionem post decisionem Congressus. Quaestione incidenti hac super re orta, petita ulterior discussio decreto Congressus diei 1 martii 1990 concessa non est.

Censet vero cl.mus B. etiam ante hanc decisionem opus fuisse discussione inter partes et Promoterem Iustitiae circa questionem incidentem.

Quam ob rem accusat praefatum decretum diei 1 martii 1990 nullitatis ob ius defensionis denegatum, et subordinate petit — si et quatenus querela nullitatis reicatur —, ut idem decretum revocetur et concedatur ulterior disceptatio antequam Collegium decernat de admittendo coram se recursu principali ad disceptationem, vel minus.

A) An constet de nullitate decreti diei 1 martii 1990? — 7. — (In iure). — In Normis Specialibus huius Supremi Fori non habentur specifica praescripta, iuxta quae causae *incidentes* coram Sectione Altera pertractandae sunt. Attamen, secundum art. 126 earundem Normarum Specialium servandae sunt huiusmodi in casibus, quatenus applicari possunt, normae processuales statutae in Codice Iuris Canonici (Patronus partis recurrentis in casu erronee provocat ad art. 115 Normarum Specia-

lium, confundens inter modum procedendi statutum pro definitione causae principalis et eum pro examine quaestionis incidentis).

Iuxta can. 1589, § 1, iudex, « recepta petitione et auditis partibus, expeditissime decernat utrum proposita incidens quaestio fundamentum habere videatur et nexum cum principali iudicio, an vero sit in limine reiicienda... ». Si iudex, *auditis partibus*, decernit propositam incidentem quaestionem fundamento non gaudere, eamque ideo a limine reiiciendam esse, evidenter *laesio iuris* defensionis non habetur, cum agatur de *legitimo* exercitio potestatis iudicialis.

Immo, docent LEGA-BARTOCCETTI, *Commentarius in Iudicia Ecclesiastica*, II, Romae 1950, p. 856, n. 4: « Iam advertimus, ab ipso momento quo in scriptis aut oretenus proponitur incidens quaestio, haec videri posse ita... omni destituta fundamento ut, ob ipsam defectus evidentiam, a limine reiicienda sit, ne admonitis quidem adversa parte et promotore iustitiae aut defensore vinculi de incidentis propositione ».

8. — (*In facto*). — Congressus instantiam, qua cl.mus Patronus recurrentis die 19 augusti 1989 quaestionem incidentem proposuerat, die 1 martii 1990 *ad normam can. 1589, § 1*, et *auditis partibus* reiecit, utpote fundamento carentem.

Idem Patronus, instantia diei 21 februarii 1990 exegerat *discussionem* inter partes iuxta eundem canonem evidenter *non praevisam* in hac praeliminari pertractionis questionis incidentis. Congressus circa hanc ulteriorem instantiam die 1 martii 1990 statuit: ipsa « ita omni fundamento destituta est, ut a limine reiicienda sit (cf. LEGA-BARTOCCETTI, *op. cit.*, p. 856, n. 4) ». Cl.mus enim B. praetendebat ius, quo evidenter non gaudebat.

9. — Iam patet in casu ius defensionis minime violatum esse; quam ob rem, a limine reiicienda est querela nullitatis, ab Adv.to B. adversus decretum Congressus diei 1 martii 1990 proposita, immo haec querela *temere* agitata dicenda est.

B) *Estne confirmandum idem decretum diei 1 martii 1990?* — 10. — (*In iure*). — Prae oculis habenda est peculiaris natura processus contentioso-administrativi coram Sectione Altera; secus enim ac pro reiectione libelli in iudicio contentioso ordinario (cfr. can. 1505), ampla fit discussio in contradictorio antequam Congressus decernit utrum recursus admittendus sit ad disceptationem coram Em.mis Patribus Cardinalibus an reiiciendus quia manifeste ipse caret fundamento (cfr. art. 112-116 Normarum Specialium); si fit recursus ad Collegium adversus decretum reiectionis in Congressu latum, iudicium manet in eodem gradu (habetur recursus ad Collegium adversus decisionem eiusdem Em.mi Praesidis) atque agitur de eodem obiecto, scilicet de admissione, vel minus, recursus ad disceptationem coram Em.mis Patribus; cum hac de re iam ampla discussio, in contradictorio, habita sit, questio ad Collegium deferatur in statu quo inveniebatur ante Congressum additis dumtaxat recursu et replicatione Promotoris Iustitiae; attento quod in casu Patronus recurrentis saltem *ter* scribere potuit de eadem quaestione (exhibendo memoriale suum, respondendo memoriali partis adversae et voto pro rei veritate, necnon impugnando decretum reiectionis in Congressu latum), ius defensionis procul dubio satis protegitur; lex canonica enim ius defensionis ad iterum atque iterum in eodem gradu iudicii disceptandum non extendit; id in casu eo vel magis valet, quia consulendum est « peculiari illi brevitati, quam praesferre debent processus celebrandi coram sectione altera Signaturae Apostolicae » (art. 126 Normarum Specialium).

Quae praxis vigens huius Supremi Fori nullam violat legem positivam, nam in art. 116 Normarum Specialium ad rem tantummodo dicitur: « Contra decretum reiectionis, datur recursus ad Collegium iudicans, intra terminos iure canonico statutos », nulla ulteriore disceptatione praescripta. Immo, huic praxi ea vis agnoscenda est, quam can. 19 ipsi attribuit.

11. — (*In facto*). — Remissione facta ad argumenta iam satis exposita in impugnato decreto Congressus diei 1 martii 1990, sufficit nunc breviter respondere obiectionibus explicite a Patrono recurrentis in subsequenti instantia diei 15 martii 1990 propositis:

a) « Decretum... citat pro reiicienda nostra petitione art. 112-116 *Normarum specialium*. Ergo etiam art. 115... qui... taxative decernit ut votum Promotoris Iustitiae communicetur cum partibus quae respondere possunt intra terminum decem dierum ab accepta communicatione ».

Respondetur citatos articulos respicere examen causae *ante* decisionem Congressus de recurso ad disceptationem coram Em.mis Iudicibus admittendo, vel minus, sed non agere de ulteriore pertractione causae *post* reiectionem recursus in Congressu decretam. Art. 115 proinde in casu non est ad rem.

b) « Insuper citatur pag. 2 decreti "impugnati" doctrina Lega-Bertocetti qui docet Iudicem nonnisi cautissime indulgere debere *tertia* et *quarta* scripturae — seu defensionis —. Sed, in casu, infrascriptus tantum petebat ut posset perlegere votum Promotoris Iustitiae eique respondere. Ergo altera vice tantum! ».

Aliter tamen ac censet cl.mus B., agitur in casu de petita *quarta* scriptura defensionis pro recurrente de eadem quaestione in eodem iudicii gradu (cfr. *supra*, n. 9).

c) « Tertio loco decretum videtur innuere praxi servatae ab annis apud Hoc Supremum et Apostolicum Tribunal. At — ni fallimur — praxis nequit esse contra legem scriptam et principia fundamentalia contradictorii et ius defensionale partium ».

Respondetur hanc praxim minime esse contra legem scriptam et principia fundamentalia contradictorii et ius defensionis, immo huic praxi vim tribuendam esse, de qua in can. 19 (cfr. *supra*, n. 9). Ceterum, prorsus omnino improbabilis esse constans violatio iuris defensionis ex parte Supremi Ecclesiae Tribunalis.

12. — Recte igitur Congressus reiecit petitionem Patroni recurrentis diei 19 augusti 1989, utpote manifeste *carentem fundamento*. Instantia consequenter eiusdem Adv.ti apud Collegium Em.morum Iudicum ad revocandum decretum Congressus diei 1 martii 1990 a limine reiicienda est.

III. De recurso adversus decretum Congressus diei 17 martii 1989.

13. — Examinanda manet quaestio an Confirmanda sit decisio Congressus diei 17 martii 1989, qua recursus, adversus decretum ab Em.mo Archiepiscopo Quebecensi die 4 maii 1987 latum et a Pontificio Consilio pro Laicis die 25 martii 1988 confirmatum, non admittitur ad disceptationem coram Em.mis Patribus Cardinalibus, utpote manifeste carens fundamento.

14. — (*In iure*). — Suppressio alicuius consociationis christifidelium publicae vel privatae est actus administrativus, quem competens auctoritas ecclesiastica ponere

potest ad normam can. 320, §§ 2-3, si agitur de consociatione publica, vel ad normam can. 326, si agitur de privata. Legitur in can. 326, § 1: « Extinguitur christifidelium consociatio privata ad normam statutorum; supprimi etiam potest a competenti auctoritate, si eius actio in grave damnum cedit doctrinae vel disciplinae ecclesiasticae, aut scandalo est fidelium ». Si agitur de suppressione consociationis privatae, nulla ratio procedendi auctoritati ecclesiasticae imponitur, salvis praescriptis cann. 50 e 51. Huiusmodi actus administrativus minime considerari potest decretum extra iudicium quo poena irrogatur aut declaratur; nullibi enim in Codice apparet suppressionem alicuius consociationis esse poenam; immo in novo Codice nulla praevидetur poena in personam iuridicam vel consociationem qua talem.

15. — (*In facto*). — Attento quod pars recurrens strenue tenet se fuisse consociationem privatam, et remissione facta ad argumenta iam exposita in impugnato decreto Congressus, sufficit nunc breviter respondere obiectionibus quas Patronus recurrentis in recursu ad Collegium Em.morum Patrum diei 11 iulii 1989 attulit.

a) Ipse omnino inepte iterum asserit: « Decreta Archiepiscopi quae esse volunt mera decreta administrativa suppressionis cuiusdam Entis Iuridici sunt de facto et de jure verae et propriae damnationes criminales, utique non iudicialiter irrogatae, sed per modum decreti illatae vel comminatae..., in casu, excessus potestatis... verificati sunt, quia Curia Archiepiscopalis Quebecensis usa et fructa est simpliciter decreto ad normam can. 50 C.J.C., dum debebat applicare normas statutas pro decreto extraiudiciali vero et proprio seu poenali ».

Iam vidimus supra (n. 14) suppressionem consociationis in iure canonico nullo modo esse poenam. In casu iisdem in decretis Em.mi Archiepiscopi nulla poena irrogata vel declarata est ne contra singulos quidem. Sufficiebat ratio procedendi, de qua in can. 50.

b) Nullum praeterea fundamentum habet subordinate adducta obiectio, iuxta quam Em.mus Archiepiscopus in casu non servaverit praescripta can. 50: « Antequam decretum singulare ferat, auctoritas necessarias notitias et probationes exquirat, atque, quantum fieri potest, eos audiat quorum iura laedi possunt ».

Ex actis enim constat Em.mum Archiepiscopum de facto exquisivisse necessarias notitias et probationes, interpellata ad rem quoque ipsa Congregatione pro Doctrina Fidei. Tempestive etiam monuit Consociationem, uti per duas notitias publicas, v.d. « mises en garde », dierum 4 iulii et 15 novembris 1986, per litteras ad D.nam X. diebus 9 decembris 1986 et 14 aprilis 1987 datas, necnon per sessionem diei 23 aprilis 1987. Responsio vero ex parte Consociationis erat omnino insufficiens.

c) Haberetur quoque violatio legis in decernendo, nam « non videtur cur et quomodo de erroribus haereticalibus cuiusdam Monsieur M.B. ... debeat respondere haec Associatio »; asserit praeterea Patronus partis recurrentis statim iussum datum esse tollendi e commercio libros illius auctoris necnon ea omnia relativa ad « Notre Dame de tous les peuples ».

Respondetur ipsam Congregationem pro Doctrina Fidei protulisse iudicium circa gravia pericula doctrinalia atque prospexisse possibilitatem supprimendi Consociationem, nisi ipsa ab bonam frugem sese reciperet; Moderatores autem Consociationis recusavisse subscribere intra terminum statutum documentum ad rem ab Em.mo Archiepiscopo paratum.

d) Contendit tandem Patronus recurrentis etiam Pontificium pro Laicis legem in procedendo violasse, cum in parte motiva decreti confirmationis animadvertat: « les statuts... ne sont pas conformes aux enseignements de l'Eglise ». Quod esset quid novum et nullimode contentum in decreto Em.mi Archiepiscopi. Pergit idem Adv.tus: Superior Hierarchicus nequit « fundare suam rationem decidendi etiam in accusatione, quae contestata non fuerat recurrenti in utroque gradu procedurae administrativae, et praesertim habet officium novam accusationem in concreto patefaciendi... ».

Ad rem in primis notandum est praefatum Pontificium Consilium non dicere: « les statuts... ne sont pas conformes aux enseignements de l'Eglise », sed: « Prenant en considération votre droit de défense, celui-ci "scilicet Pontificium Consilium" a examiné soigneusement les nombreux documents appuyant ce recours. L'analyse du dossier et des questions concernant l'A.M. qui en sort à l'origine, a conduit à la conclusion que les fondements et les principes doctrinaux sur lesquels reposent les statuts, les enseignements et les activités de l'A.M. ne sont pas conformes aux enseignements de l'Eglise... ».

Hoc praemisso, ad propositam difficultatem haec dicenda sunt: Superior hierarchicus, qui de recursu videt, gaudet ampla potestate, de qua in can. 1739; eidem minime imponitur disceptatio in contradictorio cum recurrente; sufficit ut recurrens possit offerre rationes suas atque hae rationes sedulo examinentur, quod in casu factum est; satis est ut in decisione summarie exponantur rationes motivae (cfr. can. 51); nullimode Superiori imponitur vetitum adducendi novas rationes motivas, eo vel magis si hoc fit attentis documentis a recurrente oblatis; ceterum, animadversio critica, a Patrono recurrentis proposita, *partim tantum* rationes motivas a Pontificio Consilio allatas respicit atque satis est ut ex iisdem rationibus ipsa decisio sufficienter fundata appareat, qua de re in casu non habetur dubium.

16. — Quae cum ita sint, concludendum est Congressum die 17 martii 1989 recte decrevisse: « recursum non esse admittendum ad disceptationem utpote manifeste carantem fundamento ».

IV. Conclusio.

17. — Quibus omnibus in iure et in facto sedulo examinatis et cribratis, Collegium Em.morum Patrum Cardinalium, pro tribunali sedens ac solum Deum prae oculis habens, Christi nomine invocato, dubiis propositis respondendum censuit uti respondet:

Ad I. a. Negative, seu non constare de nullitate decreti Congressus diei 1 martii 1990;

b. affirmative, seu confirmandum esse idem decretum.

Ad II. Affirmative, seu confirmandum esse decretum Congressus diei 17 martii 1989, quo recursus, adversus decretum ab Em.mo Archiepiscopo Quebecensi die 4 maii 1987 latum et a Pontificio Consilio pro Laicis die 25 martii 1988 confirmatum, non admittitur ad disceptationem coram Em.mis Patribus Cardinalibus.